

Commissie voor de Justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers – Hoorzitting van
07/10/2025

Onderwerp: “Bespreking van de problematiek van de schuldenindustrie en de illegale
praktijken van sommige gerechtsdeurwaarders”

Voorwoord

De pers speelt een onmisbare rol in een democratie. Ze vestigt de aandacht op bepaalde praktijken en voedt het publieke debat. De bevindingen die *Le Soir* onlangs aan het licht bracht, zijn echter niet nieuw. Het is belangrijk om te benadrukken dat de oplossingen voor complexe uitdagingen zoals schuldenbeheer en beroepspraktijken niet enkel uit mediaberichtgeving kunnen voortkomen. Echte vooruitgang kan enkel worden geboekt binnen een institutioneel en democratisch kader, dat steunt op wetenschappelijke expertise en op een open, constructieve dialoog tussen alle betrokken partijen.

Als onderzoeksinstelling heeft het Observatorium Krediet en Schuldenlast de verantwoordelijkheid om objectief en onafhankelijk te blijven. Alleen op die manier kan het onderzoek zijn rol als ondersteuning van de openbare beleidsvoering volledig vervullen.

We willen ook benadrukken dat er, zoals in elke beroepsgroep, individuele afwijkingen kunnen voorkomen. Onwettige praktijken moeten worden aangeklaagd en bestraft, maar het is belangrijk om geen veralgemeningen te maken die een hele sector onterecht in diskrediet zouden brengen. Er is een evenwichtige benadering vereist om het onderscheid te maken tussen afzonderlijke problematische gevallen (die uiteraard moeten worden aangepakt) en de ruimere realiteit van een beroepsgroep die zijn werk doorgaans uitvoert met respect voor de wet en de ethiek.

Naast deze bevindingen willen we het onderliggende doel benadrukken: een ethisch en verantwoord invorderingssysteem bekomen, dat een evenwicht bewaart tussen de rechten en belangen van de schuldeiser en de schuldenaar. Dat evenwicht is van groot belang om de legitimiteit van het systeem te waarborgen en het vertrouwen in de instellingen die het uitvoeren te behouden.

De aanbevelingen van het Observatorium en zijn partners zijn al opgenomen in [verschillende memoranda](#). Tijdens deze hoorzitting willen we uw aandacht vestigen op tien kernelementen die volgens ons cruciaal zijn voor een verantwoord beleid rond schuldinvoering. De volgorde van onze aanbevelingen weerspiegelt niet onze prioriteiten. Aangezien we slechts vijftien minuten spreektijd hebben, hebben we keuzes moeten maken en ons beperkt tot de belangrijkste punten.

1. Schuldinvordering blijft duur

Ondanks de recente wetwijzigingen blijft het kostenplaatje voor zowel de minnelijke (Boek XIX van het Wetboek Economisch Recht) als gerechtelijke (hervorming van het tarief van gerechtsdeurwaarders) invordering van schulden erg hoog.

Eerste voorbeeld: de minnelijke schuldinvordering

Artikel XIX.4 van het Wetboek Economisch Recht legt wettelijke plafonds vast voor schadebedingen (interesten en/of vergoedingen) die alle kosten van een minnelijke invordering moet dekken. De invoering van deze plafonds beantwoordt aan een oude eis en vormt een vooruitgang voor de bescherming van consumentenrechten.

Toch blijven er enkele problemen bestaan:

- De plafonds lijken ons nog te hoog en de forfaitaire tarieven worden niet altijd op een transparante manier toegepast. Sommige schuldeisers (zoals bepaalde ziekenhuizen) hebben regelmatig meerdere onbetaalde facturen van éénzelfde schuldenaar. Wanneer de schuldeiser dan een incassobureau of gerechtsdeurwaarder inschakelt, wordt de forfaitaire vergoeding soms vermenigvuldigd met het aantal onbetaalde facturen. Hoewel dit geen wijdverbreide praktijk is, kan het de totale schuld aanzienlijk doen stijgen.
- De huidige plafonds houden geen rekening met de werkelijke kosten, zoals de portokosten voor “klassieke” schriftelijke communicatie per post. Dat speelt vooral een rol bij kleinere vorderingen en voor kleine ondernemingen.

Tweede voorbeeld: de gerechtelijke schuldinvordering

Wat de gerechtelijke invordering en de hervorming van het tarief van gerechtsdeurwaarders betreft, stellen we vast dat de beoogde vereenvoudiging grotendeels werd bereikt. Toch moeten enkele bedenkingen worden geformuleerd, op het vlak van de transparantie en de controleerbaarheid van de tarieven, maar vooral de werkelijke impact op de kosten die door de schuldenaar worden gedragen. Een vergelijkende oefening tussen het oude en het nieuwe tarief blijkt in de praktijk haast onmogelijk. Zelfs na overleg met verschillende partners komt niemand tot hetzelfde resultaat bij de analyse van een kostenstaat op basis van het nieuwe tarief.

Daarom pleiten wij voor de ontwikkeling van een echte “tariefchecker”. De huidige “tariefchecker” doet zijn naam geen eer aan: het gaat om een zoekfunctie waarmee een term kan worden opgezocht (bijvoorbeeld “ereloon”) om vervolgens een omschrijving en bijhorend tarief te krijgen. Het lijkt eerder een woordenlijst met toelichtingen ([Tariefchecker | Gerechtsdeurwaarders](#)).

Volgens het Observatorium zou een echte tariefchecker een instrument moeten zijn dat de gebruiker toelaat om tarieven effectief te controleren. Wij pleiten voor de ontwikkeling van een digitale toepassing waarin elke burger of hulpverlener de onbetaalde bedragen kan invoeren, waarna het systeem automatisch alle bijkomende kosten, interesten en vergoedingen berekent. Dat zou pas een echte vereenvoudiging en transparantie van de tarieven betekenen, die voor iedereen toegankelijk is. Momenteel geeft de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders blijkbaar aan dat de ontwikkeling van zo’n tool niet mogelijk is omwille van de huidige tariefstructuur. Als dat inderdaad het geval is, vraagt het Observatorium een nieuwe herziening van de tarieven zodat dit maatschappelijk doel alsnog kan worden bereikt.

2. De overgang van minnelijke naar gerechtelijke invordering roept vragen op

De minnelijke invordering moet per definitie beperkt blijven tot voorafgaande en niet-bindende stappen die de schuldenaar aanmoedigen om zijn schuld te vereffenen zonder gerechtelijke procedure. De gerechtelijke invordering daarentegen begint pas na de afgifte van een uitvoerbare titel en geeft recht op wettelijk vastgelegde kosten en maatregelen.

Toch stellen we in de praktijk vast dat sommige gerechtsdeurwaarders reeds kosten aanrekenen of maatregelen voorstellen die ze als “gerechtelijk” bestempelen, nog vóór er sprake is van een uitvoerbare titel. Die verwarring kan verschillende gevolgen hebben:

- Ze kan de schuldenaar de indruk geven dat er al een gerechtelijke procedure loopt, waardoor hij onder druk betaalt;
- Ze kan leiden tot onrechtmatige kosten binnen de minnelijke fase, wat in strijd is met de Belgische regelgeving inzake schuldivordering;
- Ze kan de transparantie en proportionaliteit van het invorderingsproces ondermijnen, door kosten en verplichtingen van de minnelijke en gerechtelijke fase met elkaar te vermengen.

Toelichting:

In de minnelijke fase handelt de gerechtsdeurwaarder op basis van een residuele bevoegdheid¹. Zolang er geen specifieke wettelijke bepaling bestaat, kan geen tarief worden toegepast². Pas wanneer de invordering binnen het gerechtelijke of buitengerechtelijke kader valt, treedt de deurwaarder op als ministerieel ambtenaar, die onderworpen is aan het wettelijke tarief dat is vastgelegd in artikel 522, §1 van het Gerechtelijk Wetboek en bepaald bij koninklijk besluit.

Sinds 1 oktober 2024 schrijft het Gerechtelijk Wetboek voor dat de voorafgaande raadpleging van het Centraal bestand van berichten (CBB) een verplichte voorwaarde is om eender welke gerechtelijke of buitengerechtelijke procedure op te starten (artikel 519, §3, tweede lid). Deze verplichting wordt bovendien versterkt door artikel 1391, §2, van de versie die sinds 1 juli 2025 van toepassing is en de raadpleging uitbreidt naar een breder scala aan akten, waaronder de dagvaarding tot betaling.

Het Wetboek van economisch recht bepaalt echter dat de invordering minnelijk blijft zolang geen uitvoerbare titel is afgeleverd (artikel 1.22/1), terwijl het Gerechtelijk Wetboek stelt dat geen enkele gedwongen uitvoeringsmaatregel kan worden genomen zonder uitvoerbare titel (artikel 1494).

Beide wetboeken zijn dus niet op elkaar afgestemd. Moet hieruit worden afgeleid dat een invordering pas als gerechtelijk of buitengerechtelijk kan worden beschouwd wanneer én het CBB vooraf werd geraadpleegd én er een uitvoerbare titel bestaat?

¹ Overeenkomstig artikels 519, §2 en §3 van het Gerechtelijk Wetboek.

² Dit wordt bevestigd door zowel artikel XIX.13 van het Wetboek van economisch recht – dat elke schadevergoeding ten laste van de consument verbiedt – als door de rechtsleer die in artikel 1 van het koninklijk besluit van 30 november 1976 is opgenomen.

We stellen evenwel vast dat reeds bij de dagvaarding administratieve kosten³ en een invorderingshonorarium⁴ worden aangerekend aan de schuldenaar, terwijl deze bedragen eigenlijk behoren tot de kosten van de gerechtelijke invorderingsfase.

Het feit dat dergelijke praktijken blijven bestaan toont aan dat sommige actoren — bewust of onbewust — verwarring in stand houden tussen beide fasen. Dat ondermijnt de legitimiteit van het invorderingsproces en het vertrouwen in de beroepsgroep. Het is daarom noodzakelijk om de regels duidelijker vast te leggen en te zorgen voor een striktere naleving, in het belang van zowel schuldeisers als schuldenaars.

3. De procedures blijven complex voor de burger

Ondanks de recente wetwijzigingen inzake schuldinvoering blijven de procedures complex en moeilijk te begrijpen voor burgers. De documenten die worden verstuurd — met name brieven en kennisgevingen van gerechtsdeurwaarders — blijven technisch van aard (geschreven in een juridisch jargon dat allesbehalve duidelijkheid biedt). Ze zijn bovendien vaak omvangrijk en worden soms als bedreigend of intimiderend ervaren, wat het voor veel mensen moeilijk maakt om te begrijpen welke stappen ze precies moeten ondernemen.

Initiatieven die de leesbaarheid van documenten willen verbeteren, zijn zeker nuttig, maar niet voldoende. De meeste ontvangers lezen de bijlagen of toelichtende nota's niet, of begrijpen de draagwijdte ervan niet.

Artikel XIX.7, §2 van het Wetboek van economisch recht verplicht bijvoorbeeld, net zoals de vroegere wet van 20 december 2002, dat gerechtsdeurwaarders en advocaten in hun eerste ingebrekestelling duidelijk moeten vermelden: *“Deze brief betreft GEEN dagvaarding voor de rechtbank of beslag. Het gaat niet om een procedure van gedwongen gerechtelijke invordering”*. Deze vermelding moet worden opgenomen in een afzonderlijke paragraaf, in vetgedrukte letters en in een ander lettertype.

Toch bepaalt Boek XIX van het Wetboek van economisch recht niet dat deze waarschuwing ook moet worden herhaald in latere schriftelijke communicatie. In de praktijk komt het voor dat kwetsbare schuldenaars de eerste ingebrekestelling kwijtraken of de boodschap niet goed begrijpen. Daardoor wordt de bescherming die de wetgever beoogde aanzienlijk afgezwakt.

4. Het “no cure, no pay”-beginsel blijft van kracht in bepaalde sectoren

Onze aanbeveling luidt als volgt: voer een regelgevend kader in voor de praktijk “no cure, no pay” in de minnelijke invordering en verbied ze in de gerechtelijke invordering.

Hoewel de commerciële praktijk van “no cure, no pay”⁵ (soms ook “no cure, no fee” genoemd) verboden is voor gerechtsdeurwaarders tijdens de gerechtelijke invorderingsfase, wordt ze in de

³ Voorzien in artikel 8/1 van het koninklijk besluit van 1976.

⁴ Zoals voorzien in artikel 8 van het koninklijk besluit van 1976.

⁵ “No cure no pay” is een economisch model waarbij de gerechtsdeurwaarder zijn tussenkomst aanbiedt voor de gehele invorderingsprocedure (zowel de minnelijke als de gerechtelijke fase): kosteloos, of tegen een vast (meestal zeer laag) tarief per dossier. Of de deurwaarder de schuld effectief recupereert of niet, de schuldeiser moet hoogstens het overeengekomen forfaitaire bedrag betalen. De deurwaarder wordt vergoed door zijn kosten rechtstreeks te verhalen bij de schuldenaars. Wanneer eenzelfde schuldeiser duizenden dossiers aanbrengt, tracht de gerechtsdeurwaarder de deal “binnen te halen” via dit systeem, door zijn diensten aan te bieden tegen een “zeer laag”

praktijk vaak toch aangeboden aan schuldeisers door bepaalde kantoren die grote volumes dossiers behandelen.

Deze werkwijze is problematisch voor schuldenaars om meerdere redenen:

- Aangezien de schuldeiser niet langer betrokken is bij de procedure en de kosten die door de deurwaarder worden gemaakt, kan hij niet langer zijn rol spelen als “moderator van de procedure”⁶.
- Anderzijds gaat de gerechtsdeurwaarder speculeren op de uitvoeringskosten (die uiteindelijk door de schuldenaar worden gedragen) om zo zijn daadwerkelijke vergoeding te verzekeren. Bovendien heeft de deurwaarder in dit economische model minder belang bij een minnelijke regeling en zal hij de dossiers sneller doorsturen naar de gerechtelijke fase, waar de kosten kunnen oplopen en zijn winst toeneemt.

Het systeem van “no cure, no pay” is verboden door het Gerechtelijk Wetboek, maar dit verbod is duidelijk onvoldoende wegens het gebrek aan effectieve controle en doeltreffende sancties. Wij pleiten er daarom voor om aan artikel 522 van het Gerechtelijk Wetboek een derde paragraaf toe te voegen, bestaande uit twee leden:

- Lid 1: gerechtsdeurwaarders mogen hun cliënten geheel noch gedeeltelijk vrijstellen van de betaling van hun honoraria, kosten en voorschotten.
- Lid 2: elke teruggave of gehele of gedeeltelijke vrijstelling, toegestaan in strijd met de voorgaande alinea, zal tot gevolg hebben dat de verrichte handelingen van tenuitvoerlegging ten laste blijven van de instrumenterende gerechtsdeurwaarder en dat deze zich blootstelt aan strafrechtelijke sancties.

Het Observatorium voor Krediet is van oordeel dat:

- Overheidsinstanties en administratieve diensten geen overheidsopdrachten (met betrekking tot de invordering van hun vorderingen) mogen toewijzen aan gerechtsdeurwaarderskantoren die aanbieden om vergoed te worden in de vorm van commissies, forfaitaire bedragen of enige andere formule van het type “no cure, no pay”⁷;
- Schuldeisers die een overheidsopdracht uitschrijven voor de gerechtelijke invorderingsfase van hun vorderingen de opdrachtnemers niet uitsluitend mogen selecteren op basis van de prijs;

tarief. De kosten die hij maakt wanneer de schuldenaars insolvent blijken, kan hij ruimschoots verhalen op de solvabele schuldenaars.

⁶ Om de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de gerechtsdeurwaarder te waarborgen, bepaalt de wet immers dat de gerechtsdeurwaarder geen “kwijtschelding van zijn honoraria, kosten en verschotten mag verlenen aan de schuldeiser die hem heeft gemandateerd”. Dat betekent dat de schuldeiser alle door de deurwaarder gemaakte kosten moet betalen als ze niet door de schuldenaar worden gedragen. Dit beginsel zorgt ervoor dat een schuldeiser twee keer zal nadenken voordat hij gerechtelijke stappen onderneemt tegen een schuldenaar, aangezien hij bij niet-inning mogelijk de door de deurwaarder gemaakte kosten van tenuitvoerlegging zal moeten dragen. Het “no cure no pay”-principe druist rechtstreeks in tegen dat beginsel, aangezien de schuldeiser dan in het slechtste geval het overeengekomen forfaitaire bedrag voor zijn rekening neemt.

⁷ In die overheidsopdrachten moet elke clausule geweerd worden, die: (1) een resultaatsverbintenis oplegt voor het te behalen invorderingspercentage; (2) een terugbetaling, deling of korting op de honoraria oplegt; (3) rechtstreeks of onrechtstreeks aanzet tot de kosteloze levering van bepaalde prestaties (aanbestedende overheden beschouwen het solvabiliteitsonderzoek vaak, zo niet systematisch, als een prestatie die de dienstverlener geacht wordt kosteloos te leveren); (4) extreem korte termijnen oplegt voor de betekening (want dergelijke clausules leiden tot discriminatie tussen schuldeisers, tot een vermindering van de kwaliteit en tot een verwatering van de maatschappelijke rol van de gerechtsdeurwaarder).

- Er financiële en strafrechtelijke sancties moeten worden voorzien voor schuldeisers die rechtstreeks of onrechtstreeks proberen mechanismen van het type “no cure, no pay” op te leggen;
- Goede praktijken moeten worden aangemoedigd, onder meer door een gids op te stellen ter bestrijding van het “no cure, no pay”-beginsel bij overheidsopdrachten, naar het voorbeeld van de gids van “Strijd tegen sociale dumping bij overheidsopdrachten”, gericht aan de Brusselse Gewestelijke Overheidsdienst, de instellingen van openbaar nut en de lokale Brusselse overheden;
- De uitoefening van het beroep moet worden gereguleerd om de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de gerechtsdeurwaarder te waarborgen: om buitensporige concurrentie en quasi-monopolies binnen het beroep te vermijden, moet de uitoefening van het beroep in een samenwerkingsverband en de omvang van de kantoren worden geregeld, zoals dat ook het geval is bij notarissen, waar de uitoefening van het beroep in vennootschapsvorm gereguleerd is en het aantal vennoten beperkt. Deze aanbeveling staat eveneens vermeld in het verslag over de modernisering van het ambt van gerechtsdeurwaarder;
- Erop moet worden toegezien dat het verbod op commerciële overeenkomsten en het delen van erelonen met het oog op klantenwerving effectief wordt nageleefd, door de bepalingen uit de deontologische code van de gerechtsdeurwaarders die dit verbod formaliseren, op te nemen in het Gerechtelijk Wetboek.

Net zoals bij de notarissen in Duitsland zijn wij van mening dat elke vorm van organisatie of samenwerking tussen gerechtsdeurwaarders en andere beroepsgroepen moet worden verboden, wanneer die tot doel of tot gevolg heeft dat de gerechtsdeurwaarder zijn beroepsactiviteit gebruikt om extra inkomsten te genereren in de vorm van commissies, dividenden of andere voordelen van welke aard ook.

5. De keuzes die bepaalde schuldeisers maken, roepen vragen op

Schuldeisers moeten bij het bepalen van hun invorderingsstrategie voorzichtigheid en gezond verstand aan de dag leggen, waarbij ze rekening houden met zowel de financiële gevolgen als hun wettelijke verplichtingen. Een opvallend voorbeeld is het toenemende gebruik van administratieve sancties met als doel om sneller en efficiënter te handelen.

Zo passen overheidsbedrijven, vooral in het openbaar vervoer zoals de NMBS en de TEC, steeds vaker administratieve boetes toe. Dat doen ze niet alleen om asociaal of gevaarlijk gedrag te bestraffen, maar ook bij gebrek aan een geldig of gereguleerd vervoerbewijs⁸.

Ook gemeenten maken gebruik van dit mechanisme, onder de naam gemeentelijke administratieve sancties⁹ (GAS) om bepaalde vormen van overlast of inbreuken op gemeentelijke reglementen te bestraffen, waaronder op het vlak van stilstand en parkeren van voertuigen.

Hoewel deze sancties formeel administratief van aard zijn, hebben ze in wezen een repressief karakter: ze dienen om foutief gedrag te bestraffen, niet om schade te vergoeden.

⁸ Voor de NMBS, zie de wet van 27 april 2018 op de politie van de spoorwegen, *BS* van 31 mei 2018, p. 4448. Voor de TEC, zie besluit van de Waalse Regering van 22 mei 2008 betreffende de administratieve geldboetes inzake de openbaarvervoerdiensten, *B.S.*, 9 juni 2008, p. 28926.

⁹ Wet van 24 juni 2013 betreffende de gemeentelijke administratieve sancties, *BS*, 1 juli 2013, p. 41293.

Wanneer ze niet worden betaald, verkrijgen ze snel uitvoerbare kracht, waardoor gedwongen invordering door een gerechtsdeurwaarder mogelijk wordt.

Dat repressieve karakter onderscheidt deze sancties fundamenteel van burgerlijke schuldvorderingen met een vergoedend doel. Door gebruik te maken van dit mechanisme vallen de betrokken instanties in de praktijk buiten het toepassingsgebied van titel I van Boek XIX van het Wetboek van economisch recht, met als gevolg dat de bescherming die de wetgever aan de consument-schuldenaar wilde bieden, wordt verzwakt¹⁰.

6. Noodzakelijke controle, gekoppeld aan doeltreffende sancties

Een belangrijke vooruitgang die Boek XIX van het Wetboek van economisch recht heeft teweeggebracht, is dat gerechtsdeurwaarders en advocaten voortaan, net als incassobureaus, onder toezicht staan van de FOD Economie voor hun activiteiten op het vlak van minnelijke invordering van consumentenschulden.

Toch blijft er een duidelijk verschil in behandeling bestaan: gerechtsdeurwaarders en advocaten moeten zich niet vooraf inschrijven in het register van de FOD Economie, in tegenstelling tot incassobureaus. Dat onderscheid heeft belangrijke gevolgen: de doeltreffende sanctie van schrapping uit het register kan niet worden toegepast op gerechtsdeurwaarders en advocaten die Boek XIX overtreden. Voor hen blijven enkel administratieve of strafrechtelijke sancties mogelijk, die geval per geval worden opgelegd voor individuele inbreuken.

Om te zorgen voor een gelijke behandeling tussen alle beroepsbeoefenaars die dezelfde activiteit uitoefenen en om een effectieve controle te waarborgen, pleit het Observatorium ervoor dat ook gerechtsdeurwaarders en advocaten verplicht worden zich vooraf in te schrijven bij de FOD Economie. Net als bij incassobureaus zou die inschrijving bij herhaalde overtredingen van de wet kunnen worden geschrapt, wat de handhaving van de regels aanzienlijk zou versterken.

7. Een tuchtrechtbank die ondanks alles in handen blijft van vakgenoten

Ondanks de recente hervorming pleiten wij ervoor om de tuchtprocedure voor gerechtsdeurwaarders toe te vertrouwen aan een onpartijdige en onafhankelijke rechtbank, die uitsluitend uit magistraten bestaat. De nieuwe procedure zou moeten waarborgen dat de behandeling volledig onpartijdig verloopt, waarbij de eiser dezelfde rechten geniet als de betrokken gerechtsdeurwaarder — met name wat betreft de toegang tot de procedure en het verloop ervan — om zo het recht op verdediging te beschermen.

Daarnaast bevelen het Observatorium en zijn partners aan om een specifiek beroep in te voeren bij de beslagrechter voor de controle van afrekeningen opgesteld door een gerechtsdeurwaarder. Dit rechtsmiddel zou snel, doeltreffend en laagdrempelig moeten zijn en zou kunnen worden geïnspireerd op artikel 1408, §3 van het Gerechtelijk Wetboek. Concreet zou de schuldenaar zijn bezwaren eerst schriftelijk aan de gerechtsdeurwaarder kunnen meedelen, bijvoorbeeld tegen onnodige ofodeloos belastende handelingen. Reageert de gerechtsdeurwaarder niet of past hij

¹⁰ Wat de gemeentelijke administratieve sancties (GAS) betreft, beschikt de schuldenaar over de mogelijkheid om de overtreding binnen 30 dagen na de kennisgeving van de administratieve geldboete te betwisten door zijn argumenten over te maken aan de sanctieambtenaar. Deze ambtenaar, die tegelijk rechter en partij is, beslist zelf over het gegrond of ongegrond karakter van de door de schuldenaar aangevoerde middelen. In geval van afwijzing deelt hij dit gemotiveerd mee aan de schuldenaar, met een verwijzing naar de betaling van de boete binnen 30 dagen. Indien de schuldenaar bij zijn betwisting blijft, beschikt hij over één maand om beroep in te stellen bij de politierechtbank. Zie de wet van 24 juni 2013, zoals hierboven vermeld.

zijn afrekening niet aan, dan kan de schuldenaar de zaak aanhangig maken bij de rechter, met toevoeging van een kopie van de brief en de relevante bewijsstukken.

De beslagrechter zou vervolgens de datum en het tijdstip bepalen voor de behandeling van de zaak en de schuldeiser, de gerechtsdeurwaarder en de schuldenaar per gerechtsbrief minstens acht dagen op voorhand oproepen. De vordering zou een opschortend effect hebben op de vervolgingen, en de rechter zou onverwijld uitspraak doen, ongeacht of de partijen aanwezig zijn. De beschikking van de rechter zou niet vatbaar zijn voor verzet of beroep, waarna de invorderingsprocedure onmiddellijk kan worden hervat.

De oprichting van een tuchtrechtbank die zich specifiek richt op schuldivorderaars zou juridisch gezien een optimale oplossing vormen en de bescherming van schuldenaars versterken. Gezien de beperkte middelen van justitie is het echter weinig waarschijnlijk dat zo'n systeem op de korte termijn volledig operationeel kan worden ingevoerd. Deze aanbeveling moet dan ook worden beschouwd als een streefdoel op de langere termijn, dat parallel kan worden ontwikkeld met pragmatische oplossingen die beter aansluiten bij de huidige realiteit van de rechtbanken.

8. De minnelijke invordering moet de prioriteit blijven

De minnelijke invordering moet absoluut de voorkeur blijven krijgen bij het beheer van consumentenschulden. Een (te) snelle overstap naar gerechtelijke invordering leidt tot hoge kosten voor de schuldenaar, wat het risico op een verder oplopende schuldenlast vergroot en het aflossen van de schuld nog moeilijker maakt. Zo'n aanpak kan zelfs contraproductief zijn, omdat ze minnelijke oplossingen negeert die vaak sneller, doeltreffender en voordeliger zijn voor alle betrokken partijen.

De minnelijke invorderingsprocedure biedt tal van voordelen voor alle betrokken partijen (ook voor de schuldeiser, die uiteindelijk recht heeft op terugbetaling). Ze verloopt doorgaans sneller, aangezien ze niet afhankelijk is van gerechtelijke termijnen, en laat toe de situatie te regelen voordat ze complex wordt. Voor de schuldeiser is ze bovendien vaak efficiënter op de lange termijn: een snelle en veilige terugbetaling zonder bijkomende gerechtskosten is doorgaans rendabeler dan een langdurige en dure gerechtelijke procedure. Daarbij komt dat het allerm minst zeker is dat de schuldeiser in de gerechtelijke fase meer geld zal terugkrijgen dan in de minnelijke fase, waardoor een (te) snelle stap naar de rechter zowel kostbaar als weinig doeltreffend kan zijn.

De minnelijke invordering draagt tot slot ook bij aan een betere reputatie en legitimiteit van gerechtsdeurwaarders en andere invorderingsprofessionals. Wanneer zij erin slagen om tot een onderhandelde en evenwichtige oplossing te komen, versterkt dat hun rol als bemiddelaar in plaats van als louter uitvoerder van sancties. Die benadering versterkt het vertrouwen van de burgers in het invorderingssysteem en benadrukt dat het uiteindelijke doel een rechtvaardige en respectvolle regeling is voor alle partijen.

Het Observatorium Krediet en zijn partners blijven dan ook duidelijk gekant tegen de uitbreiding van de procedure voor de invordering van onbetwiste schuldvorderingen naar B2C-relaties (zie [advies NL](#)/ [advies FR](#)).

Daarnaast moet ook het kader voor consumentenkrediet worden aangepast. Vandaag beperkt de regel van het verbod om een overeenkomst te wijzigen de mogelijkheid om de oorspronkelijke

terugbetalingsvoorwaarden aan te passen, zelfs wanneer redelijke aanpassingen de naleving van de verplichtingen zouden kunnen vergemakkelijken.

In de zin van artikel 35 van de Europese Richtlijn (EU) 2023/2225 betreffende consumentenkredietovereenkomsten zou moeten worden onderzocht hoe meer flexibiliteit kan worden geboden bij het beheer van schulden, binnen een duidelijk en evenwichtig kader. Dat zou niet alleen de bescherming van de consument versterken, maar ook de doeltreffendheid van de invordering verbeteren, door te vermijden dat dossiers onnodig vroeg in kostelijke en onevenredige gerechtelijke procedures terechtkomen.

9. De regel voor de toerekening van betalingen moet worden omgekeerd

Artikel 5.210 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat gedeeltelijke betalingen van een schuld als volgt worden toegerekend:

- Eerst op de kosten (gerechtelijke of uitvoeringskosten),
- Vervolgens op andere kosten (zoals schadebedingen) en op rente,
- En pas daarna op de hoofdsom.

In de praktijk leidt dit ertoe dat wanneer de gedeeltelijke betalingen klein zijn, de schuld nauwelijks vermindert, aangezien de uitvoeringskosten en rente het grootste deel van het betaalde bedrag opsloren. Hierdoor wordt de aflossing van het kapitaal sterk vertraagd.

In geval van gerechtelijke invordering (en uitsluitend in dat kader) zou de regel van artikel 5.210 van het Burgerlijk Wetboek moeten worden omgekeerd: elk gedeeltelijk betaalbedrag zou dan eerst worden toegerekend op de hoofdsom, vervolgens op de rente, daarna op de gerechtelijke kosten (die noodzakelijk waren om een uitvoerbare titel te verkrijgen), en pas als laatste op de invorderingskosten.

Deze wijziging zou niet alleen tot gevolg hebben dat de schuld sneller vermindert, maar zou ook de gerechtsdeurwaarder aanzetten tot meer terughoudendheid bij het nemen van uitvoeringsmaatregelen, aangezien zijn kosten niet langer prioritair worden terugbetaald.

Het Observatorium stelt voor om deze omkering van de toerekeningsvolgorde enkel toe te passen in geval van verval van de termijn of ontbinding van het contract. In die situaties zou elke gedeeltelijke betaling eerst op het kapitaal worden toegerekend, daarna op de rente, vervolgens op de gerechtelijke kosten die nodig waren om de uitvoerbare titel te verkrijgen, en ten slotte op de invorderingskosten.

Deze aanpassing biedt verschillende voordelen:

- Ze maakt het mogelijk om de restschuld sneller te verminderen, waardoor de duidelijkheid en beheersbaarheid van de schuld voor de schuldenaar verbeteren;
- Ze stimuleert de gerechtsdeurwaarder om zijn uitvoeringsmaatregelen te matigen, omdat zijn kosten niet langer met voorrang worden vergoed;
- Ze respecteert de bestaande bank- en kredietpraktijken voor normaal lopende contracten, waardoor gezonde kredieten niet worden beïnvloed;
- Ze is in lijn met bepaalde fiscale praktijken waarbij regelingen toelaten het kapitaal vóór de rente terug te betalen — wat suggereert dat een gelijkaardig principe ook op andere domeinen kan worden toegepast.

De voorgestelde hervorming beoogt dus om de schuldenaar in moeilijkheden beter te beschermen, terwijl tegelijk de coherentie en duurzaamheid van de systemen voor schuldbeheer behouden blijven.

10. Herziening van de indirecte fiscaliteit op akten van gerechtsdeurwaarders ten aanzien van consumenten

De akten van gerechtsdeurwaarders zijn momenteel onderworpen aan een hoge indirecte fiscaliteit, waaronder registratierechten en btw. Deze kosten worden volledig doorgerekend aan de schuldenaar, waardoor het totaal terug te betalen bedrag aanzienlijk stijgt en het aflossen van de schuld voor consumenten in moeilijkheden nog zwaarder wordt.

Het Observatorium pleit daarom voor een herziening van deze indirecte fiscaliteit, om ze eerlijker en evenwichtiger te maken. In het bijzonder zou het wenselijk zijn om de btw op akten van gerechtsdeurwaarders af te schaffen wanneer deze betrekking hebben op consumenten. Dit soort maatregel zou de totale kost voor de schuldenaar verlichten, terwijl de legitieme vergoeding van de gerechtsdeurwaarder behouden blijft.

Een dergelijke hervorming zou bijdragen tot:

- Een verlaging van het totaalbedrag dat de schuldenaar moet betalen, waardoor schuldafbouw realistischer en haalbaarder wordt;
- Een beperking van het risico dat bijkomende kosten de terugbetaling van de schuld onmogelijk maken;
- Een groter gevoel van rechtvaardigheid en evenwicht binnen het systeem van schuldivordering.

Deze hervorming zou dus een evenwicht tot stand brengen tussen de doeltreffendheid van de invordering en de bescherming van de consument, terwijl tegelijk een passend fiscaal kader behouden blijft voor de professionals in de sector.

Contactpersonen:

Caroline Jeanmart, directrice, en Sabine Thibaut, juriste

c_jeanmart@observatoire-credit.be en s_thibaut@observatoire-credit.be

0478.10.00.24

Het Observatorium Krediet en Schuldenlast, een door de overheid erkende wetenschappelijke instelling, is al bijna dertig jaar gespecialiseerd in thema's zoals krediet en overmatige schulden. Twee bijzonderheden zijn typisch voor de vzw. Enerzijds is de raad van beheer zodanig samengesteld dat de objectiviteit van de studies en de onderzoeken kunnen worden gegarandeerd. De kredietverstrekkers, de Nationale Bank, de schuldbemiddelingssector en de consumentenverenigingen zijn allemaal vertegenwoordigd. Anderzijds is er het multidisciplinaire team (een econoom, juristen, een socioloog die zich met preventie bezighoudt), dat tot kruisanalyses van verschillende thema's komt die elders vaak apart worden benaderd.